

איש חי רב פעלים רודף צדקה וחסד
משה שניצר
ז"ל
ב"ר מנחם מנדל ז"ל
תנצב"ה

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

בית המדרש דחסידי סוכטשוב בני-ברוק
כולל דחסידי סוכטשוב
כולל "סנה משה"
ע"ש הרה"ח ר' משה יצחק זיסר ז"ל
בית מדרש
למגידי שיעור "דף היומי"
חתימת סופר 3 ת.ד. 471 ב"ב טל. 03-5775333

האשה החשובה רודפת צדקה וחסד
ורדה שניצר
ע"ה
ב"ר מאיר ז"ל
תנצב"ה

י"ל ע"י ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א ♦ לע"נ הר"ד מרדכי קלמן (מוטי) זיסר ב"ר משה יצחק ז"ל

גליון מס' 1078

מסכת ברכות ט"ז - כ"ב ♦ סופרים ג', ב' - ד', א'

בס"ד, כ"ב טבת תש"פ

השבוע בגליון

- ♦ הרמב"ן - "ובילדותי נתקשה עלי"
- ♦ ההבדל בין מצוות עשה למצוות לא תעשה
- ♦ מה הוא ההבדל בין מצוות ציצית לבין איסור שעטנז?
- ♦ מדוע נשים אינן מחמירות על עצמן במצוות לא תעשה?

- ♦ ה' אלוקים אמת, השלמה למניין רמ"ח:
- ♦ עדות עשרת החזנים

- ♦ כל המאריך ב'אחד' - איך אפשר להאריך?
- ♦ שיעור ההארכה ב'אחד'
- ♦ דברי שירן דבורה
- ♦ ה' אלוקים אמת" - מדוע חוזרים ואומרים זאת, ומי אומר?

דבר העורך

אני ראיתי

סבא שלי סיפר לי, שאבא שלו נכח בהכרזה על לימוד הדף היומי.

הנכד שלי יספר לנכד שלו, שסבא שלו היה בסיום הש"ס תש"פ.

כה אספר לנכדי.

אני ראיתי במקום אחד אלפי חתנים!

אני ראיתי באולם אחד, המוני אנשים מאושרים כפי שלא היו מימיהם!

אני ראיתי אלפי איש מחייכים ובוכים בו זמנית!

אני ראיתי את העיניים הדומעות!

אני ראיתי את הראשים המתנדנדים בדבקות!

אני ראיתי את הריקודים הסוחפים!

אני ראיתי יהודים מתרוממים טפחיים מעל הקרקע!

אני ראיתי את האיש בעל תווי פנים הנוקשים, שלפני שעה פסע עקב בצד אגודל אל מקומו, טופח בעצמה על כתפו של יהודי שמימיו לא ראה, מחבק אותו בחדווה ונסחף איתו לסחרחרות המעגלים.

אני ראיתי את האחראי על הבטחון קפוא על מקומו, למראה האיש ההדור שהידס כזאטוט.

דף יג/ב כל המאריך באחד

כל המאריך ב'אחד' - איך אפשר להאריך?

"כל המאריך באחד מאריכין לו ימיו ושנותיו". סגולה מופלאה זו אומר סומכוס, שכל המאריך באמירת המילה "אחד" החותמת את הפסוק "שמע ישראל ה' אלוהינו ה' אחד", זוכה לאריכות ימים.

בעקבות כך ה"שולחן ערוך" פוסק (או"ח סי' ס"א סעי' ו'): "צריך להאריך בחי"ת של אחד, כדי שימליך הקב"ה בשמים ובארץ, שלזה רומז החטוטרת שבאמצע גג החי"ת. ויאריך בדלי"ת של אחד שיעור שיחשוב שהקב"ה יחיד בעולמו ומושל בד' רוחות העולם, ולא יאריך יותר מכשיעור זה. ויש נוהגים להטות הראש כפי המחשבה: מעלה ומטה ולד' רוחות".

שיעור ההארכה ב'אחד': על שיעור ההארכה באמירת המילה "אחד" העיד בעל ה"מגדל עוז" (עיי' "מגן אברהם" ס"ק ה' ועיי' במשנ"ב ס"ק י"ח): "קבלתי מרבותי איש מפי איש הגאונים כי האל"ף כמעט חוטפין בה... ומאריכין בח' שלישי ובד' שני שלישים". כלומר, בהגיית האות "אלף" של המילה 'אחד' יש למהר, לאחר מכן יש להאריך יותר בהגיית האות "חית", ואת האות "דלת" יש להגות במשך זמן כפול מזמן הגיית האות "חית". מה טעם? - "והנסתר סוד מופלג", סותם ה"מגדל עוז".

על דברי ה"שולחן ערוך" הקובע, "ולא יאריך יותר מכשיעור זה", מעיר ה"פרי חדש" (אות ו'), כי בגמרא נאמר שאין צורך להאריך יתר על שיעור זה, אך לא נאמר כי הדבר אסור. הוא אף מוכיח את דבריו מקריאת שמע ישראל המפורסמת ביותר, של התנא רבי עקיבא אשר בשעה שסרקו את בשרו במסרקות של ברזל, קרא שמע ישראל והאריך באחד עד שיצאה נשמתו (להלן סא/ב). השאלה המתבקשת היא, כיצד בכלל ניתן להאריך באמירת המילה "אחד". המנסה לעשות כן יגלה, כי האות "דלת" תגווע על קצה לשונו מיד עם התחלת הגייתה. האות "דלת" נמנית על קבוצת האותיות שכדי להגותן האוויר נחסם בחלל הפה, ואין אפשרות להאריך בהגייתן, כגון, האות "בית" "פה" "תו" ועוד.

צעילוי נשמת

מרת **יידל עליזה מי-זהב** ע"ה

בת הר"ר מאיר ז"ל

נלב"ע כ"ז בטבת תשנ"ז

תנצב"ה

הונצחה ע"י בניה ידידנו

הר"ר **מנחם ואוריאל מי-זהב** ומשפחותיהם שיחיו

צעילוי נשמת

הר"ר **יהודה לקס** ז"ל

ב"ר שלום ומלכה ז"ל נלב"ע כ"ב בטבת תשס"א

תנצב"ה

הונצח ע"י זוג' מרת **חנה לקס** תח"ל - גבעת שמואל

וילדיו י. **לקס** - שוהם, **נ. לקס** - יד בנימין,

ד.קליין, **מ.בוקובזה** - גבעת שמואל

צעילוי נשמת

מרת **יהודית בריינה קמר** ע"ה

בת הרב אברהם מרדכי ואסתר טוביה וינגרטן ז"ל

נלב"ע כ"ג בטבת תשס"ח

תנצב"ה

הונצחה ע"י בניה

יוסף משה יהודה ואבינועם קמר שיחיו

לעילוי נשמת

הגאון הרב **שלמה קרובקה** זצ"ל בן רי יעקב ז"ל

ראש ישיבת אור ישראל וממייסדיה נלב"ע כ"א בטבת תשכ"ט **תנצב"ה**

הונצח ע"י משפחת **פלטובסקי** ומשפחת **שטרנל** שיחיו - גבעת שמואל

נר ה' נשמת אדם

להאריך בכוונת הלב: בעל ה"שולחן ערוך הרב" כותב (שם סעי' ז), כי אין הכוונה שיש להאריך בהיגוי האות "דלת" שהיא אות חטופה, נטולת ניקוד וממוקמת בסוף המילה, אלא דברי סומכוס מתייחסים לכוונת הלב, ש"יאריך במחשבתו להמליכו בד' רוחות בקריאת הד' ואחריה בטרם שיתחיל ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד".

הרה"ג הרב רצאבי שליט"א, מרבני עדת תימן, מוצא בשאלה זו עדות נאמנה לאמינות צורת ההגיה התימנית. הכל יודעים, כי האותיות ב' ג' ד' כ' פ' ת', משמשות הן כאותיות דגושות כגון, ב', והן כאותיות רפויotes - ב. בשפת דיבורנו אנו מסוגלים להבדיל בין ב' לב', בין פ' לכ', בין פ' לפ' ובין ת' לת'. ברם, איננו מסוגלים להבדיל בין הגיית ג' לג' ובין הגיית ד' לד'. אצל עדת תימן, השתמרו להפליא ההבחנות שבין אותיות "גימל" ו"דלת" הדגושות לאלו הרפות. את האות "דלת" הדגושה, התימנים מבטאים בצורה זהה לצורת ההגיה של צירוף האותיות TH. מי אשר צירוף אותיות אלו אינו אומר לו מאומה - יניח את לשונו בין שיניו, ויאמר את האות "דלת" ברפיון, בדומה לאות ז'. באמירת האות "דלת" באופן הזה, ניתן להאריך עד בלי די, כמעט (ספר אם למקרא).

אכן, במספר מקומות בתנ"ך האות ד' והאות ז' מוחלפות זו בזו: "קיפוז" תחת "קיפוד" (ישעיה לד/טו, עיי' ברש"י וברד"ק שם), גם בלשון התלמוד "זהב" הוא "דהב", "זכר" הוא "דכר", "מזבח" הוא "מדבח". במדרש תנחומא (וישלה ה) האדם המסובב בחוצות מוגדר "פדרן". מפרשים רבים נלאו לעמוד על פשרה של המילה, ויש שפירשו כי הכוונה ל"פזרן", שמפזר רגליו בשווקים וברחובות. מאידך, יש המעירים, כי לפי צורת הגייה זו, האות "דלת" הדגושה כה דומה לצורת הגיית האות ז', עד שמתעוררת השאלה מדוע היא מוגדרת כד' ולא כז' דגושה, שהרי שתיהן מוצאן מהשיניים.

דברי שירך דבורה: נחתום בראיה מרתקת שהביא הגר"ש דבליצקי זצ"ל. בספר השירה העברית בספרד ובפרובנס (ספר ראשון ח"א שיר 82), נדפס שיר על הדבורה מאת רבי שלמה אבן גבירול. אחד הבתים נושא בקרבו את התגלית הבאה: "דברי שירך דבורה, אשר קריאת שמע מפך יקרא מיחד ומארכת באחד, ומתזת בזכר רם ונורא". כלומר, זמזום הדבורה דומה לזמזום האות "דלת" של המילה 'אחד'! (קובץ בית אהרן וישראל קי"א עמ' קל"ז. ועיי"ש עוד בקובץ הנ"ל בדברי הרב לויפר שליט"א)

דף יד/ב חוזר ואומר אמת

"ה' אלוקיכם אמת" - מדוע חוזרים ואומרים זאת, ומי אומר?

שמותיהם של עשרה חזנים השתמרו לדורי דורות, לאו דווקא בגין קולם הערב או סלסוליהם המופלאים, אלא בזכות עדות נדירה שהעניקו בחתימת ידם לאחד מגדולי הפוסקים, אשר עסק במנהג ישראל, שבסיום קריאת שמע שליח הציבור חוזר ושונה בקול רם את המילים "ה' אלוקיכם אמת".

ה' אלוקיכם אמת, השלמה למניין רמ"ח: שליח הציבור מכריז מילים אלו בקול רם, כדי שהקהל ישמע אותו ויחשב לכל אחד כאילו אמרן בעצמו. מנהג זה החל סמוך ונראה לתקופת גילוי הזוהר הכותב (ח"א וירא קא/א, זוהר חדש ח"א אחרי מות עט/א, ח"ב מגילת רות דף ל) כדברי המדרש (תנחומא ויקרא פ' קדושים), כי מאחר שבקריאת שמע כתיקונה, יש משום תיקון לרמ"ח אברי האדם, וקריאת שמע כוללת מאתים ארבעים וחמש תיבות, לפיכך, חוזרים ושונים שלש תיבות, כדי להשלים למניין רמ"ח.

דברים אלו נפסקו להלכה ("שולחן ערוך" או"ח סי' ס"א סעי' ג): "בקריאת שמע יש רמ"ה תיבות וכדי להשלים רמ"ח כנגד איבריו של אדם, מסיים שליח צבור ה' אלהיכם אמת, וחוזר ואומר בקול רם ה' אלהיכם אמת". הרמ"א מוסיף: "ובזה כל אדם יוצא הואיל ושומעין מפיו של שליח ציבור ג' תיבות אלו". ואילו הקורא קריאת שמע ביחידות, יאמר "א-ל מלך נאמן" לפני קריאת שמע, כדי להשלים לרמ"ח תיבות.

עיון בספרי הפוסקים מגלה, כי אין הסכמה כללית לגבי שלש המילים אותן יש לשנות לאחר סיום קריאת שמע. רבי שמעון דוראן, נכדו של הרשב"ץ (שו"ת "יכין ובעוז" ח"ב סי' ב) ופוסקים נוספים

אני ראיתי יהודי מוכה ומיוסר, שזה חודשים לא העלה חיך על פניו, שחק בפה מלא ושיניו בוהקות, מוחא כפיים ומנענע את ראשו בחדווה מצד לצד.

אני ראיתי את שכבות הקרח מפשירות ונקוות אל קרקע האולם.

שעת הסיום היא עת רצון מלפני אבינו שבשמים, הודיע הכרוז בדמטיות, וזו היא השעה לבקשות ולתחינות.

צליל רך הזדחל באצילות על פני האולם. **"תהא** השעה הזאת, שעת רחמים ועת רצון מלפניך". הלחן המוכר, האוזניים חדשות. חלקן. **למי** אין על מה להתפלל?

ישבו אלפי יהודים, הרכינו את ראשם במחשבה, התכנסו בתוך עצמם, שילבו יד ביד, וזמזמו את הלחן עם התזמורת. המחשבות החלו מרצדות. השעה גדולה, הרגע עצום. איש איש ממלמל את בקשותיו. כל הלבבות פעמו יחד. רבון העולמים, הבט משמים וראה...

הדרן עלך כל הש"ס.

הדרן.

שמעתם פעם 'קדיש'?

אני ראיתי קדיש.

" י - ת - ג - ד - ל "

אני ראיתי אלפי יהודים עוצמים את עיניהם ומגדלים את שמו של הקדוש ברוך הוא.

" ו-י-ת-ק-ד-ש ש-מ-י-ה ר-ב-א ."
" י-ת-ב-ר-ך ו-י-ש-ת-ב-ח ו-י-ת-פ-א-ר ."

באותו רגע, בעיצומו של הקדיש נורא ההוד ידע ידעו כל הנוכחים, כי מה שהיה שוב לא יהיה. **איש** לא ייצא מן המקום כפי שהוא נכנס אליו.

הכל היה ספונטני.

הקדיש הנאמר עם סיום הש"ס הסתיים, ועיני הכל דמעו. בלי בושה. מי מסוגל לעמוד קפוא כאשר נשמעת התחינה " ב - ח - י - י - כ - ו - ן ו - ב - י - ן - מ - כ - ו - ן ו - ב - ח - י - י - ד - כ - ל ב - י - ת י - ש - ר - א - ל", המתנגנת בבקשה, תחינה, תפילה וערגה.

מטפחות משי נשלפו ממקטרונים מגוהצים למשעי, ממחטות עם קפלים ניגבו עיניים ישישות, אצבעות מגששות עקבו אחר נתיב הדמעות מן העין היישר אל הלב.

צליל חד, גבוה, קצר, חתך את האוויר ---

הלמות תוף בודדת דלקה אחריו ובלעתו --- **האות** ניתן.

--- **אי, אי, אי,** אשרי מי שגדל בתורה ועמלו בתורה".

כסאות הוסטו, ידיים נפרשו לרווחה, חיך אחד ענק התפשט על פני כל האולם. ללא עכבות, בלי מעצורים, ימינה, שמאלה, למעלה, למטה,

רגליים לכל הכיוונים, ידיים נשלחות לכל עבר, הראש - אהבת תורה ויראת שמים. **אלה** היו הריקודים המאושרים ביותר שחוו רוב המשתתפים.

הנה, רוקד רב מגיד שיעור עם גבאי בית הכנסת, שאי פעם, לפני... חודשיים, הביע מורת רוח מהקמת שיעור בבית הכנסת, "זה עלול להפריע לסדר היום". הוא הגיע לאירוע כמחווה לחברייו משתתפי השיעור. כעת הוא מחובק איתו ביחד. "כבוד הרב, זה מיוחד, זה... אינני יודע איך אומרים את זה, אבל אני רוצה לעשות את זה, ללמוד תורה. שרק יעני משהוא לנסות להפריע לשיעור!" והוא המשיך לרקוד בעוז ובמרץ, אסף סביבו את משתתפי השיעור, ו...

בצד האולם, יהודי מרוגש עד לשד עצמותיו, לופת שני מלצרים המומים, מסייר את המגשים מידיהם, מניח יד על כל כתף וסוחף אותם אל תוך המעגלים. "רב המלצרים יראה אותנו", הם לוחשים ברטט. "גם הוא רוקד" הוא עונה להם... **איך** אפשר אחרת.

היהודי הוא יהלום. יהלום המוקף בגרגירי אבק, בגושי עפר, בחלוקי אבנים, בסלעים או בהר עצום - נותר יהלום.

צריך רק להראות לו פעם אחת שהוא באמת יהלום, לקלף פינה אחת.

המעוניין לזכות את הרבים בסיפור מעניין, או בעובדה מרתקת שניתן ללמוד מהם מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה. כתובתנו: תד. 471 בני ברק, פקס: 03-570-67-93 דוא"ל: mendelson@meorot.co.il

בברכת התורה, העורך

כותבים, כי יש לחזור על המילים "אני ה' אלוקיכם", ולא על המילים "ה' אלוקיכם אמת". זאת ועוד, בני משפחתי, מעיד רבי שמעון דוראן, נוהגים לשנות יותר משלש מילים, והם אומרים "להיות לכם לאלוקים, אני ה' אלוקיכם". שכן, אין לקטוע פסוק באמצעו (תענית כז/ב), ומאחר שלפני המילה "להיות", יש זקף קטן, הרי זה מורה על חילוק בתוך הפסוק ומותר לצטט חצי פסוק זה ללא חשש (המגיה שם). מובן מאליו, כי בעיה זו מתעוררת רק לפי מנהגם לומר את המילים "אני ה' אלוקיכם", שהן סיום הפסוק, אך לפי מנהגנו לומר "ה' אלוקיכם אמת", אין כל דיון, מאחר שהמילה אמת אינה חלק מן הפסוק, וממילא, שלש מילים אלו הנאמרות במשפט אחד, אינן נחשבות כציטוט מפסוק (שו"ת "חתם סופר" או"ח סי' י').

עדות עשרת החזנים: נימוק מעניין מובא ברא"ם (שו"ת סי' א' - ב') להצדקת מנהגנו לשנות את המילים "ה' אלוקיכם אמת", כי לפי הקבלה יש לשנות שלש מילים שהן משמות הקודש והמילה "אמת" נחשבת ל"שם", אך האומר "אני ה' אלוקיכם" הזכיר שני שמות הקודש בלבד. בסיום תשובתו הוא גולל רשימה של עשרה חזנים משלוניקי, שכל אחד מהם העיד בחתימת ידו כי במקומות כהונתם, בספרד, שיביליאי ועוד, החזנים חזרו בקול על המילים "ה' אלוקיכם אמת" לפני חכמים וגדולים, שמעולם לא מיחו בידם.

כאמור, ב"שולחן ערוך" וברמ"א מבואר, כי היחיד לא ישנה "ה' אלוקיכם אמת", אלא יכוון כוונות שונות, והרמ"א מוסיף כי ניתן לומר "א-ל מלך נאמן". ואילו מנהג האר"י (שערי תשובה שם סי' כ"ב ועוד), כי גם היחיד ישנה "ה' אלוקיכם אמת", וכן מנהג בני עדות המזרח (עיי' שו"ת "רב פעלים" ח"ב סי' ט"ו, "כף החיים" שם, סי' ק"ט, ועיי' בסידור בעל התניא "שער הכולל" פרק ב' סי' ח-ט).

הרמב"ן - "ובילדותי נתקשה עלי": מעניין לציין, כי הרמב"ן מספר, ש"כבר היה מנהג בעיירות לומר בין אהבת עולם לקריאת שמע א-ל מלך נאמן, ובילדותי נתקשה עלי" מדוע אומרים כן (עיי' שם), עד שהגיע למסקנה, כי **א-ל מלך נאמן** הוא ראשי תיבות של המילה 'אמן' והקהל אמר אותה לאחר ברכת אהבה רבה שנאמרה בקול על ידי החזן. כדי להשלים את מניין תיבות קריאת שמע לרמ"ח, חילקו את ה'אמן' לשלש תיבות - א-ל מלך נאמן. לדעת הרמב"ן, היחיד אינו אומר א-ל מלך נאמן.

בגמרא (בכורות, דף מה/א) מבואר, כי לאשה יש יותר מרמ"ח אברים, רנ"א לדעת הרמב"ם (הל' טומאת מת פ"ב הל' ז'), ויש חולקים שאף יותר. כיצד, איפוא, הנשים תשלמנה את התיבות הנוספות הדרושות להן? בעל ה"מנחת אלעזר" (ח"ב סי' כ"ח) כתב, כי התיקון הדרוש הוא לרמ"ח אברים בלבד, ובעל "שיח יצחק" (סי' כ"ט) כתב, כי עיקר איבריה הם רמ"ח איברים ועל ידי תיקונם מיתקנים כל איבריה [בנושא רמ"ח אברים, ראה עוד ב"מאורות הדף היומי" כרך ו' בבא בתרא דף קטז/א מאמר "תפילת מי שבירך לחולה - מקורה, הנוסח הראוי ועוד"].

דף יח/ב לועג לרש

ההבדל בין מצוות עשה למצוות לא תעשה

תרי"ג המצוות כוללות מצוות עשה ומצוות לא תעשה. אנו נוטים להניח, כי מצוות עשה הן אלו אשר בהן ציוונו הקב"ה לקיים את רצונו בעשיה, בפעולה, ומצוות לא תעשה הן אלו אשר בהן ציוונו בורא העולם להמנע מפעולה או מעשייה מסויימת. אולם המהר"ל הציב יסוד עמוק וחשוב להבנת ההבדל בין מצוות עשה למצוות לא תעשה.

קיום רצון ה' וקניין רוחני לנפש: את יסודו זה המהר"ל חוזר ושונה ברבים מספריו ("גור אריה" פרשת ויגש ד"ה "זו דינה", "דרך חיים" על אבות פ"ב משנה א', "חידושי אגדות" קידושין לט/ב וחולין צא/א, ו"בתפירת ישראל" פ"כ), והוא קובע, כי מצוות עשה עניינן עבודת ה', והן ניתנו לאדם ככלים שבאמצעותם הוא יכול להשתלם ולהתעלות בדרגתו. ואילו מהותן של מצוות לא תעשה הוא קיום רצון הקב"ה שהזהיר על האיסור, אך אין בהן משום קניין רוחני בנפש. כדי לחדד את ההבדל בין מצוות עשה למצוות לא תעשה, ממשיך המהר"ל ומבאר, כי יש שני סוגים של שכר וגמול, האחד הוא על המעשה הטוב שעשה האדם, והשני הוא על הקושי ועל המאמץ שהיהודי הקדיש לקיום ציווי ה'. במצוות עשה, היהודי זוכה לשני סוגי השכר, הן על עצם המעשה הטוב שעשה והן על התאמצותו לקיום המצווה. לעומת זאת, בעת קיום מצוות לא תעשה, אין שכר אלא על ההתאמצות לקיום

עולים על רכבת הלימוד

מצטרפים לאלפי הלומדים קטעי גמרא, משנה והלכה מדי יום ביומו, בכל זמן ובכל מקום. זוהי ההזדמנות לקבוע 'עיתים לתורה'. לומדים כמה דקות וחזכים בסיפוק רוחני עצום!

קבע עיתים ללימודך * 3029 נכשיו

חדש ראשון התנסות חינם

פנינים

דף כ/א מתון מתון ד' מאה זוזי שויה

ערך הזריזות

בנובהרדוק, שם טיפחו את הזריזות והמהירות, היו אומרים בהתייחס לגמרתנו: המתינות שוה 400 זוז, אולם ערכה של הזריזות לא יסולא בפז...

לעילוי נשמת

הר"ר נפתלי צבי שיף ז"ל

ב"ר יששכר דב ז"ל נלב"ע כ"א בטבת תשנ"ח

תנצבה

הונצח ע"י המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת

הר"ר מנשה וסרצוג ז"ל

ב"ר אברהם ז"ל נלב"ע כ"ב בטבת תשל"ב

תנצבה

הונצח ע"י המשפחה שיחיו

רצון הבורא, אך הפעולה עצמה, פעולת ההימנעות מעבירה, אינה "מעשה טוב" בפני עצמו ואינה מכילה תוכן רוחני [ועיי' ב"שערי תשובה" לרבינו יונה ש"ג אות ט].

מה הוא ההבדל בין מצוות ציצית לבין איסור שעטנז? את ההבחנה הזו מבסס המהר"ל מהלכה שלמדנו בסוגייתנו. מקובלנו כי בקרבת המת אין לעשות מעשים המבליטים את חוסר יכולתו לקיים מצוות, משום "לועג לרש", ולפיכך, אין עוטפים את המת בבגד בעל ארבע כנפות נטול ציצית. למרבה הפלא, במסכת עבודה זרה (סה/ב) חכמים התירו לקבור מת בתכריכים שיש בהם שעטנז! מהו, איפוא, ההבדל בין ציצית לשעטנז? על קושיה זו עומדים בעלי התוספות (שם ד"ה "אבל").

לפי דרכו, ממשיך המהר"ל ומבאר, כי דווקא אי קיומה של מצוות עשה כציצית, אשר לה תוכן חיובי בפני עצמה, מהווה זלזול במת, שאינו יכול להתעלות יותר. לעומת זאת, אי קיומה של מצוות לא תעשה, אינו נחשב כזלזול במת, משום שמצווה זו אין בה תוכן חיובי בפני עצמו ואין היא מעלה את דרגתו של היהודי, ולפיכך, המת אינו מתבזה בעטיפתו בבגד שעטנז.

מדוע נשים אינן מחמירות על עצמן במצוות לא תעשה? על פי יסודו זה המהר"ל מוסיף לבאר, מדוע נשים הפטורות ממצוות לא תעשה מסויימות, כגון, "לא תקיפו פאת ראשכם", אינן מחמירות על עצמן באיסורים אלו, לעומת מצוות עשה שהזמן גרמא שגם בהן לא נצטוו, ובכל זאת הן מקיימות אותן. שכן, כאשר הן מקיימות מצוות עשה שהן פטורות ממנה, אזי, הן רוכשות לעצמן קניין רוחני בשל מעלת המצווה. אך, כאמור, מצוות לא תעשה, אין בה תוכן רוחני בפני עצמה, וכל חיובה אינו אלא למי שנצטווה בה בלבד (ראה "כלי חמדה" פרשת ויגש).

לעילוי נשמת

מרת אדלה (איידל) האוזר ע"ה

ב"ר יונה פאטשוק ז"ל נלב"ע כ"ו בטבת תשס"ד תנצבה

הונצחה ע"י בנה ידידנו ר' שלמה האוזר שיחי'

נר ה' נשמת אדם

גם ד"ר כהן מבני ברק לא מפספס.
2 משניות ביום
וכל היום נראה אחרת.

"אחד בבוקר,
אחד בערב.
לפני האוכל".

כולם מצטרפים
מה איתך?

לקבלת ספרון חודשי ראשון חינם

מתקשרים ומאירים את הנשמה! *3764

